

Informacja o działaniach służących zmniejszeniu liczebności populacji bobra oraz likwidacji żeremi

Bóbr europejski (*Castor fiber*) to jedno z najbardziej fascynujących zwierząt, jakie zamieszkują nasz kontynent. Jego niezwykle zdolności do modyfikacji środowiska i prowadzenia ziemnowodnego trybu życia czynią go unikalnym w świecie przyrody. Bóbr europejski (*Castor fiber*) to gryzoń z rodziny bobrowatych, który jest przystosowany do prowadzenia ziemnowodnego trybu życia. Posiada szereg cech morfologicznych, takich jak szeroki ogon, czy ogromne zęby. Bóbr jest znany ze swojej zdolności do budowy tam i żeremi, co czyni go jednym z najważniejszych architektów przyrody. Bobry mają swoje siedliska głównie wzdłuż cieków wodnych, gdzie budują tamy z gałęzi i mułu. Ich przystosowanie środowiska do własnych potrzeb pomaga również człowiekowi - poprawia retencję wody i wspiera rozwój różnorodności biologicznej w środowisku. Tamy bobry wznoszą z gałęzi i mułu, a ich celem jest spiętrzenie wody, co chroni ich nory i umożliwia lepszy dostęp do pożywienia. Dzięki temu zapewniają swoim norom ochronę przed drapieżnikami oraz tworzą dogodne warunki do poruszania się w wodzie, co jest ich naturalnym środowiskiem życia. Tamy te pełnią jednak funkcję znacznie wykraczającą poza potrzeby samych bobrów – są fundamentem dla nowych ekosystemów. Poprawiają retencję wody, regulują jej poziom i umożliwiają powstawanie siedlisk dla licznych gatunków roślin i zwierząt. To właśnie dzięki działalności bobrów wiele obszarów przyrody może funkcjonować w sposób bardziej zrównoważony i bioróżnorodny. Żeremie to bobrowe siedlisko, które może mieć nawet kilka metrów wysokości. Wokół cieków wodnych można również zauważyć ścinane drzewa i gałęzie, które są znakami żywienia tych zwierząt.

Ochrona bobra europejskiego zyskuje coraz większe znaczenie w obliczu narastających konfliktów między działalnością człowieka a naturalnym trybem życia tych niezwykłych gryzoni. W Polsce szczególny nacisk kładzie się na monitorowanie populacji bobra i wprowadzanie rozwiązań, które minimalizują szkody wyrządzone przez jego działalność, takie jak zalewanie terenów rolniczych czy ścinanie drzew. Choć bobry często wybierają tereny w pobliżu rzek i obszarów rolniczych, ich wpływ na środowisko niesie zarówno wyzwania, jak i korzyści – od zwiększania retencji wody po tworzenie nowych siedlisk dla wielu gatunków. Skuteczna ochrona wymaga więc równowagi między interesami ludzi a potrzebami ekosystemów.

Bobry, ścinając drzewa, mogą powodować szkody w lasach oraz zalania terenów uprawnych. W odpowiedzi na te problemy wprowadzane są środki zaradcze, takie jak budowa wałów przeciwpowodziowych czy relokacja bobrów.

Negatywne wyniki jego działalności na terenach użytkowanych rolniczo czy rybacko, niejednokrotnie są to poważne szkody takie jak:

- podtopienia pól uprawnych,
- niszczenie drzew w uprawach leśnych i sadach,
- niszczenie grobli stawów,
- spowalnianie spływu wód w rowach melioracyjnych, strumykach i ciekach oraz ich zamulanie,
- utrudnienia w gospodarowaniu na gruntach w wyniku kopania nor,

- niszczenie wałów przeciwpowodziowych,
- niszczenie obwałowań stawów rybnych, nasypów drogowych i kolejowych.

W Polsce bóbr nadal jest objęty ochroną gatunkową, a ograniczanie jego populacji odbywa się w drodze decyzji regionalnych dyrektorów ochrony środowiska w przypadku Gminy Cmolas jest to RDOŚ w Rzeszowie.

W świetle obowiązujących regulacji prawnych, nie jest możliwe całkowite wyłączenie bobra europejskiego spod ochrony gatunkowej. Większość zakazów dotyczących gatunków chronionych stanowi transpozycję regulacji unijnych, co wyklucza możliwość dokonywania modyfikacji w tym zakresie. Fakt objęcia ochroną nie uniemożliwia jednak podejmowania jakichkolwiek działań w stosunku do ww. gatunku.

Bóbr europejski podlega częściowej ochronie gatunkowej, w związku z tym obowiązują zakazy m.in. niszczenia żeremi, tam bobrowych oraz zabijania tych zwierząt. Obok pozytywnych efektów ich bytowania w środowisku w postaci tworzenia wilgotnych i bagiennych siedlisk, a także zwiększania retencji wody, bobry przyczyniają się do powstawania szkód w mieniu. W przypadku, gdy dla ograniczenia szkód zachodzi potrzeba usunięcia tamy lub żeremia usytuowanego na cieku należy zwrócić się do jego zarządcy tj. właściwego Zarządu Zlewni Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, który realizując zadania związane z utrzymaniem wód, usuwa między innymi tamy bobrowe. W każdym innym przypadku konieczności naruszenia zakazów obowiązujących wobec bobra należy indywidualnie uzyskać zezwolenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

W przypadku uszkodzeń infrastruktury melioracyjnej i zalewania gruntów rolnych w wyniku budowania tam na cieku, należy się niezwłocznie zwracać do zarządcy poszczególnych cieków, czyli PGW Wody Polskie lub spółek wodnych. Obowiązkiem właściciela jest dbałość o majątek i podejmowanie starań w celu jego ochrony. Właściciel lub użytkownik mienia przewidując możliwość wyrządzenia szkody przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową, w pierwszej kolejności sam powinien podjąć stosowne czynności, zmierzające do uniknięcia szkody lub zminimalizowania jej rozmiarów.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie, na wniosek podmiotów, w których interesie jest np. zminimalizowanie szkód, wydają zezwolenia m.in. na płoszenie i niepokojenie, umyślne zabijanie osobników bobra europejskiego, a także na niszczenie siedlisk oraz usuwanie żeremi i tam. Zezwolenia z zakresu ochrony gatunkowej mogą być wydane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych. Należy tu jednak podkreślić, że ewentualne zezwolenie musi poprzedzać wniosek osoby zainteresowanej uzyskaniem stosownego odstępowstwa. Wydane decyzje przyznają stronom prawo do odstępowstwa od obowiązujących zakazów, nie mają zaś charakteru nakazowego. Wnioskodawca może więc wykorzystać udzieloną derogację w całości lub w części, jednak nie ma takiego obowiązku.

Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska oraz Zarząd Główny Polskiego Związku Łowieckiego zawarły porozumienie w sprawie wprowadzenia do stosowania instrukcji określającej reguły postępowania przy ograniczeniu liczebności populacji bobra europejskiego na terenach obwodów łowieckich. Powyższe porozumienie ma na celu kontrolę populacji bobra europejskiego na terenach obwodów łowieckich, dzierżawionych przez koła łowieckie.

Zgodnie z ww. instrukcją regionalni dyrektorzy ochrony środowiska wydali zarządzenia dotyczące ograniczenia populacji bobrów. Redukcja populacji ma w głównej mierze dotyczyć obszarów, w których szkody powodowane przez bobry są najbardziej dotkliwe m.in. tam, gdzie zwierzęta te uszkadzają wały przeciwpowodziowe czy urządzenia melioracyjne. Ma to z jednej strony zapewnić większe bezpieczeństwo obywateli i ich dobytku, a z drugiej zwiększyć akceptację dla ochrony tego gatunku.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie wydał trzecie zarządzenie na okres trzech lat na czynności podlegające zakazom w stosunku do bobra europejskiego (*Castor fiber*). RDOŚ w Rzeszowie pod koniec stycznia b.r. zdecydowała o przedłużeniu zarządzenia, które pozwoli na odstrzał bobra europejskiego. Zakłada ono, że na terenie województwa podkarpackiego, w ciągu najbliższych trzech lat, zostanie odstrzelonych 555 osobników. Według zapisów zarządzenia zezwolono na umyślnie zabicie przy pomocy broni myśliwskiej oraz umyślnym płoszeniu i niepokojeniu w trakcie realizacji tych czynności. Zmniejszono średnioroczną liczbę pozwoleń na odstrzał z 300 do 180 osobników, zachowując taką samą proporcje pomiędzy okręgami łowieckimi. Limit wynika z analizy przeprowadzonych przez RDOŚ. Pod uwagę brana była efektywność odstrzału i usuwania tam w kontekście ilości szkód i wysokości wypłacanych odszkodowań. Zmodyfikowano również terminy realizacji poszczególnych czynności, aby umożliwić bobrom niezakłócony rozród:

- niszczenie tam: od 1.03 – 15.04 oraz 1.08. – 31.10,
- niszczenie niezasiedlonych nor i żeremi: cały rok (bez zmian),
- zabijanie: 1.10 – 15.03.

Z możliwości ograniczania populacji borów wyłączone zostały obszary chronione, Gmina Cmolas nie jest objęta tymi włączeniami i na jej terenie może być prowadzony odstrzał bobra. Podstawowym celem zarządzenia jest ograniczenie szkód oraz minimalizacja sytuacji konfliktowych z udziałem bobrów.

Na razie projekt ww. zarządzenia uzgadniany jest z wojewodą podkarpackim. Podpisany przez RDOŚ w Rzeszowie akt prawny ma trafić do Dziennika Urzędowego Województwa Podkarpackiego, a wejdzie w życie 14 dni od dnia jego publikacji.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazuje właściwym Zarządom Okręgowym Kół Łowieckich informacje o liczbie bobrów do odstrzału. Zezwolenie na odstrzał jest równoznaczne z zezwoleniem na uszkodzenie tam bobrowych w trakcie wykonywania odstrzału przez członków Polskiego Związku Łowieckiego.

Odpowiedzialne za wykonanie ww. zarządzenia są Zarządy Okręgowe Polskiego Związku Łowieckiego oraz dyrekcje regionalne Lasów Państwowych co do położenia obwodu łowieckiego wyłączzonego z dzierżawy. Dzierżawca obwodu łowieckiego upoważnia myśliwych do dokonania odstrzału bobrów w określonej liczbie podając lokalizację odstrzału.

W przypadku stwierdzenia szkody spowodowanej działalnością bobrów tak w uprawach jak i zabudowaniach poprzez ich podtapianie a nawet zalanie wnioski o odszkodowanie, w postaci papierowej lub elektronicznej przez elektroniczną skrzynkę podawczą, należy kierować bezpośrednio do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie Wydział Ochrony Przyrody i Obszarów natura 2000 al. Józefa Piłsudskiego 38, 35 – 001 Rzeszów, e-mail: sekretariat@rzeszow.rdos.gov.pl, tel. 783 921 900.

Wniosek o odszkodowanie umieszczony jest na stronie internetowej RDOŚ jest wnioskiem o odszkodowanie za szkody wyrządzone przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową, ujęte są w

nim szkody wyrządzone przez żubry, wilki, rysie, niedźwiedzie i bobry. We wniosku należy podać:

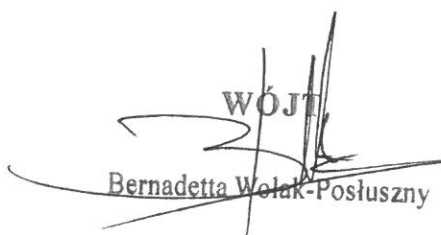
- imię i nazwisko poszkodowanego,
- numer PESEL,
- adres do korespondencji wraz z numerem telefonu,
- lokalizację szkody (powiat, gmina, obręb ewidencyjny, nr działki),
- rodzaj szkody,
- opis szkody,
- forma władania – własność, użytkowanie,
- załączniki wymagane we wniosku.

Zgodnie z art. 126 ust. 1 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez wybrane gatunki objęte ochroną, w tym bobry. Oględzin, szacowania szkód, a także ustalenia wysokości odszkodowania i jego wypłaty, dokonuje zgodnie z ww. ustawą właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego, dyrektor tego parku.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, które weszły w życie 1 kwietnia 2018 r. komisja szacująca szkody powinna podjąć czynności szacowania niezwłocznie, ale nie dłużej niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku o przeprowadzenie szacowania.

Należy pamiętać, że wyżej wymienione czynności (płoszenie, odłów, zabicie) i związane z nim koszty wykonuje i ponosi wnioskodawca.

Ponadto zgodnie z ustawą o ochronie przyrody właściciele lub użytkownicy nieruchomości mogą współdziałać z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie sposobu zabezpieczenia mienia przed szkodami powodowanymi przez bobry. Współdziałanie może obejmować na przykład zakup siatki do ochrony drzew. Jest to finansowane z budżetu właściwego miejscowo regionalnego dyrektora ochrony środowiska w ramach zawartych umów cywilnoprawnych.

WÓJT

Bernadetta Welak-Posuszny